

Overweging Pinkstermorgen 2012

zondag 27 mei 2012

Gereformeerde Kerk Loosdrecht

ds. Stefan Dijkhuizen

Lezingen: Ruth 1 & Handelingen 2: 1-11

Overweging:

Geliefden van onze Heer,

sinds deze week draait er een bijzondere film in de bioscopen, 'The invader'. Ik heb hem zelf nog niet gezien, ik las er iets over in Trouw van afgelopen donderdag. 'The invader', de indringer doet vermoeden dat het om één of andere SF-film gaat, maar niets is minder waar.

Ik moest er aan denken bij het verhaal van Ruth. In dit Bijbelboek zoekt de Moabitsche Ruth haar geluk, haar toekomst, in Israël, in het moederland van Noömi. En alhoewel zij kiest voor het volk van Israël, en de God van haar schoonmoeder belijdt, blijft ze het hele boekje de vreemdelinge. De Moabitische.

De film 'The invader' gaat ook over een vreemdeling. Een zeer actuele vreemdeling. Een Afrikaner, een zekere Amadou, die zijn geluk beproeft door illegaal Europa binnen te komen. Op weg naar een nieuwe toekomst.

De beginscène moet al heel bijzonder zijn: Op het strand ergens in Zuid-Europa, aangespoeld, oog in oog met de vrijheid en die totaal andere wereld.

Met Amadou loopt het echter anders af dan met Ruth. Ook al belijdt hij zijn geloof in het Westen waar hij helemaal geen weet van heeft, hij belandt in de illegaliteit van Brussel, en loopt het treurig met hem af. In een donkere wereld, in de zelfkant van de stad, door waanzin en geweld, glijdt hij steeds verder weg.

Ik zag de film dus nog niet, maar alleen al de foto bij de recensie was veelsprekend: Amadou, 's nachts, totaal alleen, in een verlaten straat ergens in Brussel, met donkere, lelijke gebouwen en schreeuwende straatverlichting en lichtreclame in een leeg bushokje.

Wat is het geloof waar hij voor heeft gekozen? Het Westen, maar wat is dat dan? Wat voor wereld houden wij met elkaar in stand, en hoe gaan wij met indringers om?

Vandaag is het Pinksteren, de 50e Paasdag. Maar is het ook een Pinksterfeest? Is er dan iets te vieren vandaag, hier met elkaar? (Is er, met de vraag aan de kinderen zojuist, iemand jarig dan?)

Met Pinksteren dan denk je - of in ieder geval ik - aan dat verhaal uit Handelingen. De heilige Geest die op iedereen neerdaalt. Mensen in vuur en vlam gezet.

Aan bekeringsverhalen. De eerste gemeente in Jeruzalem die groeit als kool, wel 3000 nieuwe volgelingen van Jezus op één dag.

Maar kunnen wij vieren? Hebben we daar reden toe dan?

Vergeef me de misschien negatieve blik, maar wat is onze situatie als kerk, als gemeente, toch totaal anders dan dat eerste Pinksterfeest in Jeruzalem, zo rond het jaar 33 van de eerste eeuw.

'Geloven is een feest', zo staat er op de Kerkinactie-folder voor de Pinkstercollecte van vandaag.

Maar is dat zo? Als we om ons heen kijken of voor onszelf eens even nagaan, hebben velen de uitnodiging voor het feestje van vandaag toch laten voorbij gaan.

We breken ons hoofd in de KR hoe het nu toch verder moet. En het leek vroeger allemaal beter. In ieder geval voller. Steeds moeten we de vraag stellen hoe het nu toch verder zal gaan met de kerk, met onze gemeente hier in Loosdrecht. Is er nog toekomst?

Nee, we zijn, net als op zoveel andere plekken, eerder zo vaak bezig met het tegenovergestelde van feest. Het tegenovergestelde van de Pinkstergeest: Inspiratie, geestdrift, spirit.

Toch wil ik een lans breken voor het verhaal van Ruth vanmorgen. Een hele stevige lans. Al is het maar omdat het ook een belijdenisverhaal is, toch ook een bekering. Pinksteren meer dan waard.

In een alledaags verhaal, het zou zomaar hier in ons dorp kunnen spelen. Het is niet spectaculair, kent geen wonderen, en God lijkt er nauwelijks in voor te komen. Ja, alleen als er over Hem gepraat wordt, en bitter geklaagd.

Maar Ruth belijdt haar geloof. Zij maakt een keuze. Zij laat zien dat God vooral gebeurt in mensendaden. In goedheid en trouw, zo luidt die Godsnaam immers. Een 'meid met een missie', zo las ik ergens.

Maar waarom Ruth met Pinksteren?

En, we kennen het allemaal al vanaf de kinderbijbel, maar waar gaat het nu eigenlijk om? Het inspireerde kunstenaars, Chagall is slechts één van de vele voorbeelden.

Ik moet eerlijk bekennen dat het voor mij ook niet meteen helder was toen ik zag dat Ruth zou worden gelezen. Wel leuk, zo'n alternatief op het bijbelleesrooster, maar wat kun je ermee?

Maar gaandeweg deze week ben ik verliefd geworden op dit kleine boekje. En ik ben ontzettend blij dat we het de komende weken kunnen lezen, met elkaar.

Goed dus om er hier een paar dingen eruit te pikken, om het framework neer te zetten. En zien of het ons ook kan inspireren. Dat we kunnen opademen, iets van God zien.

Allereerst is het niet minder dan een wonder dat een boek uit Israëls Bijbel de naam van een Moabitische vrouw draagt. Het wordt nergens als titel genoemd, maar in alle tijden heeft dit boekje een onbetwiste plek gehad in de canon. Ruth, een Moabitische nota bene, aartsvijand numero één, en ook nog eens een vrouw. Moest Israël zich juist niet verre houden van alles wat anders, van over de grenzen kwam?

Ook behoort Ruth tot één van de vijf zogenaamde 'feestrollen'. Dat betekent dat het in de synagoge op één van de feesten gelezen wordt. Zoals Ester met Purim, en Hooglied met Joods Pasen, zo wordt Ruth op het Joodse Pinksterfeest gelezen, op het Wekenfeest.

Op dit feest werd van oorsprong de graan- en gersteoogst gevierd. Hoe passend is dan dit verhaal over hongersnood in Beth-lehem, 'huis van brood' in het Hebreeuws. Elimelech en Noömi moeten als economische vluchtelingen het land van melk en honing verruilen voor het gehate Moab. En volgende week gaat het ook over de oogst: de aren die Ruth mag lezen op de akker van Boaz.

Alsof Israël zich zo feestend iedere keer weer moet herinneren hoe onvanzelfsprekend die oogst is, en hoe Gods goedheid zich verder uitstrekt dan de eigen grenzen alleen.

Bovendien wordt op dat Wekenfeest het Verbond herdacht dat God sloot met zijn volk. Aan de Tora, aan de Wet. We hebben het elkaar net toegezongen, 'Dit is mijn woord...'

Des te opmerkelijker is het dus, dat uitgerekend door een vrouw van de vijand de toekomst van Israël moet worden gewaarborgd... Want uit Ruth zal straks Obed worden geboren, de opa van David, de voor-, vooropa van ... jawel, Jezus.

In de hele Bijbel komt de naam Ruth verder niet meer voor, totdat de evangelist Matteüs aan het begin van zijn evangelie de lijn trekt tussen alle stamvaders van Israël, en vrouwen uit den vreemde, maar wel stammoeders van Jezus zelf: Tamar, Rachab, Ruth, en Bateseba.

Alsof de Pinkstergeest hier al even om de hoek komt kijken: God is er voor alle volken, God is er in alle volken.

Verder is het hele boekje geschreven in ontzettend eenvoudige taal. Ieder kind onthoudt het. Een eenvoudig plot, gewone mensen. Nix geen spektakel, geen wonderen van God. Alledaagser kan het niet, en dus in de Bijbel.

En het centrum, de kern van dit boek, die is eenvoudig aan te wijzen: Ruth en Boaz, Boaz en Ruth; oftewel Israël en de volken, toekomst, een God voor alle mensen.

Ik zou heel graag nog veel meer willen vertellen... maar we moeten ons beperken.

Ik wil alleen nog even naar de personen en de namen te kijken. Want net zoals in bijna alle Bijbelverhalen in deze stijl, zoals bijvoorbeeld ook Ester en Jona, staan die ergens voor.

Kijk naar de mannen, zeker in hoofdstuk 1. Elimelech, 'God is mijn koning' betekent zijn naam, en de zonen Machlon en Kiljon, respectievelijk de 'ziekelijke' en de 'zwakke'. Ze hebben alleen maar betekenis omdat ze gestorven zijn.

Het gaat dus om de vrouwen, en hoe zij omgaan met het verlies. Er is geen toekomst meer voor Noömi, 'de lieflijke'. 'Mara', bitter, ondrinkbaar is haar levenskelk geworden. Geen toekomst meer voor Orpa en Ruth, 'stijfkop', of 'stijve nek', en 'roosje'. Of toch wel?

De teneur van het eerste hoofdstuk lijkt alleen maar tegenslag en verlies. Driedubbel verlies. Natuurlijk is er de belijdenis van Ruth, dat bekende stukje uit vers 16, 'Waar u gaat, zal ik gaan, waar u slaapt, zal ik slapen; uw volk is mijn volk en uw God is mijn God.' Hoe prachtig klonk dat als trouwtekst bij het huwelijk van Willem en Maxima.

Maar heel pastoraal walst de schrijver niet over het verdriet heen. God lost het niet zo maar op, er staat twee keer 'En zij bleef achter'. Alle aandacht is er dus ook voor het verdriet, voor de leegte.

Want hoe ga je om met wat niet lukt? Met verlies, met pijn? God lijkt er zo vaak in te verdwijnen...
Hoe durf jij het aan om toch een onbekende toekomst aan te gaan?
Of zijn het de vleespotten die aan ons allemaal trekken? Vroeger was alle beter...

Orpa maakt in die zin geen verkeerde, in ieder geval geen onbegrijpelijke keuze. Rationeel gezien heeft ze helemaal gelijk. Maar Bijbels is het niet...
Restaureren, terug naar het verleden, is Bijbels gezien een vluchtweg.
De Bijbel wijst niet de weg terug, de Bijbel wijst terug naar de Weg.
De Woorden, de Leefregels.

Ruth vervult de hele Wet, het Verbond van Israël, door solidair te zijn.
Door met woorden maar vooral daden te laten zien wat die goedheid en trouw van God betekenen. Zij, de vreemdelinge...

Door het uit te houden in het verlies. Door zichzelf weg te cijferen. Samen de onbekende toekomst tegemoet te durven gaan.

Het is geen succesverhaal, laat staan triomfantelijk of feestelijk. Zie hoe er over ze gekletst wordt in het dorp... Haar nieuwe geloof is geen Haarlemmerolie waardoor alles weer goed komt.

Maar hoe Messiaans, hoe gericht op het Koninkrijk van God klinkt dit!
Het letterlijk laatste woord van het boekje is niet voor niets 'David'.
Zou niet veel later ook niet die andere Zoon van David, dat gezicht van God, een stal en wat stro kiezen, en hele gewone mensen, om die goedheid en trouw te laten zien? Hoe moeilijk is het?

Dit kleine verhaal, over kleine mensen, zou ons als kleine gemeente wel moeten aanspreken, inspireren. Ook wij moeten en kunnen het niet hebben van toestanden zoals in Handelingen. Er is geen kwantitatieve groei, en de bezieling lijkt vaak wat afgekoeld.

Maar goedheid en trouw liggen bij iedereen ingezaaid. Wij, mensen, allen beeld van God.

Als we dat wat meer konden laten zien. Het Verbond met handen en voeten. De keus voor de ander, de keus voor een God van goedheid en trouw. Dan zouden we werkelijk mensen in zijn Geest zijn. Gods adem, hier op aarde. Geïnspireerde mensen, mensen van geestdrift.

Op de weg van het Verbond zal worden geogst, ooit, en hoe dan ook.
Jouw God, mijn God, ieders God.

In de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. Amen.